

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la *Pa negre* d'Emili Teixidor a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)
< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/pa-negre-2003> >

 Pa negre (2003)
Oriol Izquierdo

He de confessar que em produeix una satisfacció especial poder fer aquest elogi d'[Emili Teixidor](#), l'autor de *Pa negre*, el llibre publicat l'any passat que el jurat de la [Lletra d'Or](#) ha considerat mereixedor d'aquesta rara distinció que tenim l'honor i el deure de continuar.

I això, ja em perdonaran els companys del jurat aquest to confessional, perquè Emili Teixidor és per a mi una mica un mestre. No només perquè, com tants fills dels anys seixanta, entre les primeres lectures que vaig fer de nen i adolescent hi havia les seves històries i els seus personatges, les novel·les juvenils que ell signava. També perquè l'atzar va fer que m'estrenés fent d'editor amb una novel·la seva, *Retrat d'un assassí d'ocells*, i que, a partir d'aleshores, establíssim una relació que goso qualificar -si m'ho permetes, Emili- d'amistat. L'Emili també era aleshores, a més, editor, i gràcies a ell vaig aprendre algunes coses de l'ofici que de moment, si no us sap greu, em quedaré per a mi.

Aquell *Retrat d'un assassí d'ocells*, el 1988, començava a desplegar amb contundència l'univers literari que a *Pa negre* culmina en una obra, deixeu-m'ho dir així, modestament mestra. Abans, el 1979, aquell univers havia començat a prendre cos en els contes de *Sic transit Glòria Swanson*, i el 1999 encara va continuar amb una novel·la que obtindria el premi Sant Jordi, *El llibre de les mosques*.

Pot semblar que dic que [Emili Teixidor](#) escriu sempre la mateixa novel·la, la mateixa història. Potser sí. Però a mi això no m'importa, perquè la seva veu narrativa em sedueix i perquè aquest univers m'atrau, de vegades com sol atraure el buit als qui sentim vertigen: l'atracció del que hauríem de rebutjar, l'efecte de succió del mirall que ens retorna la imatge menys amable de nosaltres mateixos, el monstre que amaguem dins. La veu d'Emili Teixidor té el mateix efecte que aquest mirall.

Pa negre se situa en l'escabrosa postguerra, en un ambient de boira i en clau de drama fabril i rural, un drama on s'entrecrua la memòria personal i les històries, de vegades les llegendes, aplegades d'aquí d'allà. Construeix un territori mític, ubicat a la comarca d'Osona, que no és només un espai físic. És l'espai moral del nen que endevina el món adult, l'espai moral de l'adolescent, l'espai de la iniciació a la vida, als seus secrets, els seus misteris, el seu do i el dolor.

Emili Teixidor tria adoptar, aquesta vegada, el punt de vista d'Andreu, el narrador, un narrador innocent i inconscient, que viu pràcticament sense pares, amb el pare empresonat, la mare a la fàbrica, intentant fer-se un lloc a recer en el món que l'envolta i en el qual ha tingut, quina paradoxa, la sort d'irrompre protegit pels senyors Manubens, fins a escollir, conseqüentment o no, dolorosament o no -almenys per al lector-, entre la seguretat i la rebel·lia.

Però no ens hem d'entretenir ara a desgranar aspectes de l'argument de l'obra, sinó un dels elements que, per a mi, i no sóc l'únic, fa especialment singular aquesta novel·la. La força del seu llenguatge. I el paper essencial, nuclear, que té aquest llenguatge en l'evolució del personatge, en el seu procés de creixement moral. La força del llenguatge, la textura estilística de la novel·la. Ho diu el narrador: "Per primer cop vaig entendre el verí que podien contenir les paraules, i com se'ns ficaven a dins encara que no volguéssim." Ho pot experimentar el lector, des de la primera pàgina.

No sóc l'únic, dic. Ho ha remarcat Ponç Puigdevall (*El País*, 20 de novembre del 2003): "Emili Teixidor aconsegueix que tota la novel·la aparegui pletòrica de so i de fúria." Ho ha remarcat Julià

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la *Pa negre* d'Emili Teixidor a LletraA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)
< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/pa-negre-2003> >

Guillamon (*La Vanguardia*, 12 de novembre del 2003): "Teixidor sabe de lo que habla, y maneja un catalán sensacional, del que se distancia atribuyendo los giros más característicos a la abuela, porque el narrador es un desclasado y se enfrenta a una realidad que ya no existe." També [Joan Triadú](#) (*Avui*, 18 de desembre del 2003): "Escriure", assenyala, i no diu cap obvietat, "és l'art del llenguatge."

És a través d'aquest torrent verbal que Teixidor recrea un cop més el món inevitablement feliç de la infantesa. Inevitablement feliç, ni que sigui d'una tristesa fosca, bruta, de vegades sòrdida o arnada. El món de la infantesa, de la descoberta del món, de la realitat, que vol dir la vida, el dolor i el plaer, el llenguatge.

A les acaballes de la novel·la, el protagonista s'acomiada de la mare, que l'ha baixat a veure sacrificadament a l'escola on està intern. "Quan s'allunyava pel carrer gris i poc poblat cap a l'estació, vaig tancar els ulls per no veure-la. | Encara la veig, abandonada i solitària en aquella saleta freda de visites dels escolapis, una sala amb mobles pobres?" Com ell, com l'Andreu, quantes vegades no hem tancat els ulls davant el que voldríem oblidar per, amb tot, no poder deixar-ho de veure? No és, aquesta contradicció, el que, volubles i febles, humans, ens defineix?

He dit abans que *Pa negre* és una novel·la modestament mestra. Modestament, perquè -deixa-m'ho dir així- és modestament com l'Emili fa les coses, sense aparatositat, sense efectisme. El lector comença a llegir probablement sense adonar-se'n, i avança en la lectura potser amb la sensació que és davant d'un enfilall d'històries gairebé anecdòtiques. I així, sense adonar-se'n, es troba enmig d'una història que mostra, modestament i amb mestria, el drama moral del nen que ha de triar fer-se home. Deu ser això el que permet dir d'algú que és un bon pedagog.

Pa negre és una novel·la majúscula. Un exercici de creació del món, a partir de la recreació de la memòria i del llenguatge, sense concessions, també sense estridències, crec que profundament generosa amb els lectors. Una Lletra d'Or, doncs, d'alçada. La [Lletra d'Or](#) de l'any 2004.

Gràcies, Emili, per haver-nos deixat compartir aquest *Pa negre*.

Copyright © 2004 Oriol Izquierdo. Discurs pronunciat

en el lliurament del premi Lletra d'Or 2004

N'han dit..."El temps sufocat de la postguerra en una ruralia vivacíssima on el dring pur dels mots conserva intacta la puresa del viure malmès pel vendaval de la història."

[Pere Gimferrer](#)

"És un dels llibres més importants de Teixidor i una de les millors novel·les catalanes de l'any."

Julià Guillamon, *La Vanguardia*

"Emili Teixidor està molt a la vora de l'estat de gràcia dels escriptors majúsculs."

Ponç Puigdevall, *El País*

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la *Pa negre* d'Emili Teixidor a LletRA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/pa-negre-2003> >

"Heus ací una obra mestra."

[Joan Triadú](#), *Avui*

Així comença la novel·la...

Quan feia bon temps, des de Pasqua Florida fins a principis de tardor, quan el bosc canviava de color, vivíem a les branques dels arbres.

Ens havíem enfilat a tots els arbres de l'hort dels fruiters, prou forts per aguantar-nos a tots tres i prou baixos perquè hi poguéssim pujar sense escala, però després de provar-los vam triar la prunera vella com a cau definitiu. La prunera o el pruner vell tenia l'enforcadura del tronc ampla, acollidora i fosca com el fons d'una perola, i les tres branques que hi naixien permetien d'instal·lar-nos-hi amb comoditat, repenjar l'esquena i repartir-nos l'espai amb precisió: tocava una branca per a cadascú.

L'entreforc era el lloc comú on ens trobàvem. Les branques, en canvi, eren terrenys privats, cadascú hi guardava les coses que volia, tractava els branquillons com li semblava, penjava cintes o papers a les fulles, collia les prunes per a ell tot sol i no tenia cap obligació de compartir-les amb els cosins, i fins i tot podia no respondre a les preguntes llançades des de les branques veïnes, com si es trobés en una cambra tancada i el fullam fos una paret que no deixava passar les paraules.

Els altres arbres, veïns de la prunera vella, eren pomeres la majoria, alguns perers, pruneres joves amb branques massa primes per suportar els nostres moviments, arbres revells deia l'àvia, amb el brancom espès i de poca alçada. Més enllà de l'hort hi havia un parell d'oms mig corcats i el cirerer a la vora del camí, els roures de la roureda del prat, arran del bosc petit, i el saüquer immens del darrere de la masia, tan alt que mai no havíem pogut comptar totes les branques, ramificades fins a l'infinit, com una xarxa que s'estenia més amunt de la teulada del mas. El saüquer era l'arbre de l'àvia Mercè perquè es veu que les flors que feia eren medicinals, i sempre que podíem deixàvem les finestres del darrere de la casa obertes perquè entrés el perfum de les flors de saüc -la flaire deia l'àvia- i només respirant aquella olor marxessin totes les malalties, que ella en deia malures.

Només la prunera vella tenia les branques prou llargues i fortes per acollir-nos bé. Una casa vegetal amb la fusta rugosa, fosca i revellida d'una cabana al mig del bosc o d'una paret ensutjada de la cuina.

Les pomeres eren massa petites i quan les pomes eren grosses tota la copa penjava cap avall, com el ventre d'una dona prenyada. I quan eren florides, el perfum era massa intens i embafador i les flors massa blanques i atapeïdes. Amb les pereres passava el mateix. Els oms ens feien fàstic o por, tenien el tronc massa vell, brut i foradat, semblava podrit, i el brancom era massa petit per a la grandària de l'arbre, com el ferrer del poble i els homenassos que li portaven els cavalls a ferrar, que feien el pit gros i el cap petit. El cirerer era més acollidor, però el fullam era massa espès i els raïms de cireres massa delicats per a les nostres activitats aèries, les cireres tenyien la roba, les mans i les cames i ens delataven. I a més a més, la seva situació, al costat del camí que arribava a la masia pel costat de la cuina i del prat i portava al poble de la mare, el poble de les fàbriques, els feia massa visible als ulls dels grans. Els roures quedaven massa lluny de la casa, tot i que resistien bé les nostres envestides. I el saüquer era inabastable, l'arbre de l'àvia, el prodigi medicinal que restaurava la vida, i el consideràvem gairebé sagrat.

(...)

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la *Pa negre* d'Emili Teixidor a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)
< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/pa-negre-2003> >

Copyright © 2003 Emili Teixidor i Columna Edicions. Reproduït amb permís de l'autor

Bibliografia

Bibliografia

WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=t&searcharg=Pa+negre+&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/X?SEARCH=Pa+negre+%2F+Emili+Teixidor&SORT=D&searchscope=23

WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SPa+negre|Orighresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

WEB: Articles de Traces sobre l'obra

http://traces.uab.cat/search?p=pa+negre&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+lengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Comentaris sobre l'obra

Diversos

WEB: The Internet Movie Database

Fitxa de la pel·lícula *Pa negre* estrenada el 2010.
<http://www.imdb.com/title/tt1454523/>

Crítica

PDF: "Una bona clotxa de literatura"

Article d'Andreu Sotorra sobre *Pa negre* publicat a l'*Avui* (26/02/04).
<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av02447.pdf>

PDF: "Les gràcies del *Pa negre*"

Article d'Àlex Susanna publicat a l'*Avui* (12/02/04).
<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av03034.pdf>

PDF: "Memòria i anamnesi a *Pa negre*"

Article de Ricard Torrents publicat a l'*Avui* (08/01/04).
<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av02290.pdf>

WEB: "Per viure necessitem paraules..."

Breu nota biogràfica i entrevista a *Cornabou*, publicada a l'*Avui* (27/11/03).
<http://www.andreusotorra.com/cornabou/docus/entrevistes/teixidore.html>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre la novel·la *Pa negre* d'Emili Teixidor a LlettrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/obra/pa-negre-2003> >